

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-07- Nr.

DĖL PATIKSLINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ TEIKIMO

Teikiame po 2024 m. liepos 16 d. tarpinstitucinio pasitarimo patikslintus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CK projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 33, 38, 46, 47, 100, 101, 105, 138 ir 156 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. I-67 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 8 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą ir Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 12, 13, 15 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau kartu – Įstatymų projektai).

I. Sprendžiama problema	<p>2006 m. gruodžio 13 d. buvo priimta Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija (toliau – Konvencija), kuri įsigaliojo 2008 m. gegužės 3 d. Konvencijos tikslas – skatinti, apsaugoti ir užtikrinti visų asmenų su negalia visapusišką ir lygiateisį naudojimąsi visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis žmogaus laisvėmis, taip pat skatinti pagarbą šių asmenų prigimtiniam orumui, jų lygų dalyvavimą įvairiose visuomenės gyvenimo srityse. Konvencijos 12 straipsnyje numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • asmenys su negalia turi būti visais atvejais laikomi teisės subjektais, kaip ir visi kiti asmenys, turi teisinį veiksnumą visose gyvenimo srityse; • Konvencijos šalys turi imtis reikiamų priemonių, kad asmenims su negalia būtų numatyta galimybė pasinaudoti pagalba, kurios jiems gali prireikti įgyvendinant savo teisinį veiksnumą; • Konvencijos šalys turi užtikrinti, kad visos priemonės, susijusios su veiksnumo įgyvendinimu, būtų orientuotos į veiksmingų garantijų suteikimą, kad būtų siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę; • vykdant veiksnumo įgyvendinimo priemones, turėtų būti paisoma asmens teisių, valios ir pageidavimų, taip pat neturėtų kilti interesų konfliktų ir neturėtų būti piktnaudžiaujama įtaka; • minėtos priemonės turėtų būti proporcingos ir pritaikytos atsižvelgiant į kiekvieno asmens aplinkybes, taikomos kuo trumpesnę laiką ir jas turėtų reguliariai peržiūrėti kompetentinga, nepriklausoma ir nešališka institucija arba teismas. <p>Konvencijos 22 straipsnyje įvirtintos asmenų su negalia teisės dėl būsto ir šeimos neliečiamumo. Konvencijos 27 straipsnyje pripažįstama asmenų su negalia teisė į darbą lygiai su kitais asmenimis. Konvencijos 29 straipsnyje valstybės narės įsipareigoja</p>
-------------------------	---

	<p>užtikrinti asmenų su negalia dalyvavimą politiniame gyvenime, t. y. šio straipsnio a punkte įtvirtinta pareiga užtikrinti, kad asmenys su negalia galėtų veiksmingai ir visapusiškai dalyvauti politiniame ir visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis tiesiogiai ar per laisvai pasirinktus atstovus, įskaitant asmenų su negalia teisę ir galimybę balsuoti ir būti išrinktiems <i>inter alia</i>.</p> <p>Lietuvos Respublikos Seimas Konvenciją ir jos Fakultatyvų protokolą ratifikavo 2010 m. gegužės 27 d. įstatymu Nr. XI-854 „Dėl Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo ratifikavimo“. Taigi Lietuva, ratifikavusi Konvenciją, įsipareigojo imtis visų priemonių, kad užtikrintų asmenų su negalia lygias teises.</p> <p>Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas, įvertinęs Lietuvos pirminę ataskaitą dėl Konvencijos įgyvendinimo¹, rekomendavo „panaikinti įstatymus, politiką ir praktiką, kuria leidžiama suaugusių asmenų su negalia globa ir turto priežiūra, ir sprendimo priėmimo už kitą asmenį tvarką pakeisti pagalbos, teikiamos priimant sprendimą, tvarka“².</p> <p>Įstatymų projektai parengti siekiant įgyvendinti Konvencijos 12 straipsnio nuostatas, atsisakyti visiško neveiksnumo instituto ir pasiūlyti priemones, kurios padėtų asmenims su negalia efektyviai įgyvendinti savo teises, atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto bendrąją pastabą ir susijusią rekomendaciją Lietuvai, taip pat viešųjų konsultacijų ir teismo sprendimų bylose dėl asmens veiksnumo ribojimo analizės rezultatus³.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p><i>CK projektu siūloma:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • panaikinti neveiksnumo ir riboto veiksnumo institutus; • palikti galimybę nustatyti globą tam tikroje srityje, kaip <i>ultima ratio</i> priemonę, asmeniui, kuris dėl savo asmeninių gebėjimų sutrikimo ar nepakankamumo negali suprasti savo veiksmų reikšmės ar jų valdyti, t. y. globa būtų nustatoma tik po to, kai asmeniui teikiamos socialinės paslaugos, asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir kitos įstatymuose numatytos mažiau asmens teises ribojančios priemonės nebūtų pakankamos, siekiant jam gyventi visavertį gyvenimą; • įtvirtinti nuostatą, kad jei asmuo dėl savo asmeninių gebėjimų sutrikimo ar nepakankamumo negali apginti savo turtinių interesų, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK) apibrėžtas asmenų ratas turėtų teisę kreiptis į teismą su prašymu nustatyti tokio asmens turtui paprastąjį administravimą; • nustatyti, kad sutarčių dėl pagalbos priimant sprendimus sudarymą ir vykdymą reglamentuojančios nuostatos taip pat būtų <i>mutatis mutandis</i> taikomos teikiant pagalbą priimant sprendimus pagal socialinių paslaugų teikimą ar asmens su negalia teisių apsaugos įgyvendinimą reglamentuojančius teisės aktus; • išplėsti išankstinio nurodymo institutą, numatant, kad išankstinis nurodymas gali įsigalioti ne tik nuo teismo sprendimo paskirti asmeniui globą tam tikroje srityje įsiteisėjimo dienos, bet ir

¹ https://www.ndt.lt/wp-content/uploads/neigaliuju_konv_atask_2012m.pdf.

² Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto 2016 m. balandžio 20 d. [baigiamosios pastabos](#) dėl pirminės Lietuvos ataskaitos, 26 p.

³ Informacija apie vykdytas viešąsias konsultacijas ir teismo sprendimų analizę nurodyta Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

	<p>tuo atveju, jei dėl asmeninių gebėjimų sutrikimo ar nepakankamumo ateityje asmuo negalėtų apginti savo turtinių interesų ir šio asmens turtui būtų paskirtas administratorius;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registrą pervadinti į Globos ir pagalbos priemonių registrą ir šiame registre atitinkamai kaupti su asmeniui taikomomis pagalbos ar kitomis priemonėmis susijusią informaciją. • Įgyvendinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje Nr. C-307/22. <p><i>CPK projektu siūloma:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • atsisakyti neveiksnumo ir riboto veiksnumo procesus reguliuojančių nuostatų; • tikslinti globos tam tikroje srityje pilnamečiam asmeniui nustatymo tvarką, išlaikant asmenų procesines garantijas; globos nustatymo procese atsisakyti privalomos teismo ekspertizės; • nuo šešių mėnesių iki vienerių metų pailginti terminą iki asmens, kuris dėl savo asmeninių gebėjimų sutrikimo ar nepakankamumo negali suprasti savo veiksmų reikšmės ar jų valdyti, pilnametystės, kada būtų galima paduoti prašymą dėl globos jam nustatymo; • numatyti kreipimosi į teismą dėl paprastojo turto administravimo tvarką, t. y. bylos būtų nagrinėjamos supaprastinto proceso tvarka, numatant žodiškumo, asmens išklauso principus ir apeliacijos galimybę; • įtvirtinti nuostatas dėl asmens, teikiančio pagalbą priimant sprendimus, teisės dalyvauti teismo procese kartu su asmeniu, kuriam teikiama pagalba. <p>Kitais kartu parengtais Įstatymų projektais siekiama suderinti kitų galiojančių įstatymų nuostatas su CK projektu ir CPK projektu siūlomais pakeitimais.</p>
III. Priemonių kaštai	<p>Įstatymų projektams įgyvendinti galimai bus reikalingos valstybės biudžeto lėšos, atsižvelgiant į tai, kad pakeitus teisinį reglamentavimą bus reikalingi esminiai Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registro teisiniai bei technologiniai pakeitimai (šio registro pertvarkymas; susijusių sistemų pakeitimai; po pakeitimų įsigaliojimo privalomas registro duomenų keitimas, objektų išregistravimas bei įregistravimas). Detalus valstybės biudžeto lėšų poreikis ir pagrindimas aptartas Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.</p>
IV. Nauda visuomenei	<p>Įstatymų projektuose siūlomo teisinio reguliavimo teigiamos pasekmės aptartos Įstatymų projektų aiškinamojo rašto 4 dalyje. Įstatymų projektais siūlomais pakeitimais bus pasiektas didesnis teisinio reguliavimo suderinamumas su Konvencijos reikalavimais, siūlomi pakeitimai pakeistų galiojančią sprendimo priėmimo už kitą asmenį tvarką pagalbos, teikiamos priimant sprendimą, tvarka ir užtikrintų asmenų, turinčių negalią, lygų su kitais asmenimis dalyvavimą įvairiose gyvenimo srityse. Be to, priėmus Įstatymų projektus, sumažėtų darbo krūvis teismo ekspertizės atliekantiems asmenims. Manytina, kad priėmus Įstatymų projektus, galimas valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą teikiančių asmenų krūvio sumažėjimas. Taip pat atsisakoma savivaldybėse veikiančių Neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisijų, dėl ko sumažės</p>

	darbo krūvis savivaldybėse, kurios peržiūri neveiksnių tam tikroje srityje asmenų būklę.
--	--

Detaliau Įstatymų projektų nuostatos ir tikslai aptariami Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai ir jų aiškinamasis raštas patikslinti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2024 m. birželio 27 d. išvadoje Nr. NV-1744 pateiktas pastabas. Pastabos, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, aptartos darbo tvarka. Pakartotinai įvertinti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės 2024 m. liepos 15 d. pažymoje Nr. NV-1895 pateikti siūlymai ir pastabos dėl Įstatymų projektų praktinio įgyvendinimo, atitinkamai taip pat papildytas Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, iš dalies pastabos aptartos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos organizuotame 2024 m. liepos 8 d. susitikime.

Suinteresuotų institucijų, kurioms Įstatymų projektai buvo pateikti išvadoms gauti, raštai ir dėl dalies pastabų ir pasiūlymų parengta derinimo pažyma buvo pateikti Vyriausybei Teisingumo ministerijos 2024 m. birželio 11 d. raštu Nr. (1.5 E) 2T-821.

Įstatymų projektais įgyvendinama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 8.1 papunktyje numatyta priemonė „įgyvendinant Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvenciją ir atsižvelgiant į viešųjų konsultacijų rezultatus, atsisakyti visiško neveiksnumo instituto, kartu pasiūlant priemones, kurios padėtų asmenims su negalia efektyviai įgyvendinti savo teises“.

Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai 2024 m. kovo 22 d. buvo pristatyti ir aptarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso priežiūros komiteto⁴ posėdyje, 2024 m. balandžio 25 d. vykusiame Asmens su negalia gerovės tarybos posėdyje⁵.

Dėl Įstatymų projektų taip pat konsultuotasi su visuomene, paskelbus juos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Pastabų ar pasiūlymų negauta.

Įstatymų projektus parengė Teisingumo ministerijos Teisėkūros politikos grupės (vadovė Jolita Šlikienė, tel. +370 614 67611, el. p. jolita.slikiene@tm.lt, koordinuojanti vyriausioji patarėja Reda Gabrilavičiūtė, tel. +370 671 85588, el. p. reda.gabrilaviciute@tm.lt) patarėja Asta Gedzevičiūtė, tel. +370 671 90697, el. p. asta.gedzeviciute@tm.lt, vyriausioji specialistė Agnė Jakulytė, tel. +370 600 41176, el. p. agne.jakulyte@tm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Įstatymų projektai ir jų lyginamieji variantai, 74 lapai.
2. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 20 lapų.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.

Laikinais einanti teisingumo ministro pareigas

Ewelina Dobrowolska

Asta Gedzevičiūtė, tel. +370 671 90697, el. p. asta.gedzeviciute@tm.lt

⁴ Sudarytas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 1R-54 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso priežiūros komiteto sudarymo“.

⁵ Sudaryta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2024 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. A1-81 „Dėl Asmens su negalia gerovės tarybos sudėties patvirtinimo“.